

Hadiyih Ya 31 Du'aa Ya Malaika Kila Siku Kwa Mtoaji Sadaka Na Mzuiaji

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَا مِنْ يَوْمٍ يُصْبِحُ الْعِبَادُ فِيهِ إِلَّا مَلَكَانِ يَنْزِلَانِ فَيَقُولُ أَحَدُهُمَا: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُنْفِقًا خَلْفًا. وَيَقُولُ الْآخَرُ: اللَّهُمَّ أَعْطِ مُمْسِكًا تَلَفًا)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى) (الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Kila siku inayowapambaukia watu kuna Malaika wawili wanateremka, mmoja wao akiomba: Ee Allaah! Mwenye kutoa [sadaka] mlipe zaidi. Na mwengine huomba: Ee Allaah! Mwenye kuzuia mpe hasara**)).¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Inapendekezeka kutoa sadaka kila siku ili kupata du'aa ya Malaika na kukhofu kuombewa hasara.

﴿ فَأَمَّا مَنْ أَعْطَى وَاتَّقَى ۖ وَصَدَّقَ بِالْحُسْنَى ۖ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْيُسْرَى ۖ وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ ۖ وَاسْتَغْنَى ۖ وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى ۖ فَسَنُيَسِّرُهُ لِلْعُسْرَى ۖ وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى ۝﴾

((Na anayetoa [Zakaah, sadaka na vinginevyo] na kumcha Allaah)) ((Na kusadiki jambo jema [akalifuata])). ((Tutamsahilishia njia ya kwenda Peponi)). ((Na afanyaye ubakhili, asiwe na haja ya viumbe wenzake)). ((Na akakadhibisha mambo mema [asiyafanye])). ((Tutamsahilishia njia ya kwenda motoni)). ((Na mali yake hayatomfaa atakapokuwa anadidimia [humu motoni])).²

2. Allaah (سبحانه وتعالى) Ametoa ahadi kumwongezea mwenye kutoa sadaka. [Al-Baqarah 2: 245, 261, Al-Hadiyid 57: 11, Sabaa 34: 39].

¹ Al-Bukhaariy na Muslim.

² Al-Layl (92: 5-11).

3. Inafaa kumuomba mtoaji sadaka, Allaah (سبحانه وتعالى) Amlipe zaidi kwa alichotoa, na du'aa kwa bakhili anayezuia kutoa katika Njia ya Allaah (سبحانه وتعالى) hasara panapohitajika.
4. Sadaka ni katika 'amali bora kabisa mbele ya Allaah (سبحانه وتعالى), kwani Ameitaja sana katika Qur-aan na hata kwamba Ameitanguliza kabla ya nafsi katika Aayah za Jihaad [An-Nisaa 4: 95, At-Tawbah 9: 20, 41, 81, Al-Hujuraat 49: 15, As-Swaff 61: 11].

Hadiyth Ya 32 Kutoa Sadaka Na Kukinai Badala Ya Kuombaomba

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((الْيَدُ الْغُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى، وَابْدَأْ بِمَنْ تَعُولُ. وَخَيْرُ الصَّدَقَةِ عَنْ ظَهْرِ غِنًى، وَمَنْ يَسْتَغْفِرْ لِعَفْوِ اللَّهِ وَمَنْ يَسْتَعْنِ يَغْنِهِ اللَّهُ)) (البخاري

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى) (الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Mkono wa juu ni bora kuliko mkono wa chini. Anza kwa unayemlisha. Sadaka bora ni inayotolewa baada ya kubakisha kitu. Anayejizuia [kutokuomba] Allaah Humtosheleza, na mwenye kukinai Allaah Humkinaisha**)).³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Uislamu unapendekeza kutoa zaidi kuliko kuombaomba.

﴿لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ يَحْسَبُهُمُ الْجَاهِلُ أَغْنِيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِلْحَافًا ۚ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ خَيْرٍ فَارَبَّ اللَّهُ بِهِ عَلِيمٌ﴾

(([Wapewe hizo sadaka] mafakiri waliozuiwa katika njia za Allaah, wasioweza kwenda huko na huko katika ardhi [kufanya kazi kutafuta riziki], asiyewajua hali zao anawadhani kuwa ni matajiri kwa sababu ya kujizuia kwao [kuomba]. Utawafahamu [kuwa wahitaji] kwa alama zao [zinazoonyesha ufakiri lakini] hawawaambi watu wakafanya ung'ang'anizi. Na mali yoyote mnayoyatoa, basi kwa yakini Allaah Anayajua [Atakulipeni])).⁴

2. Aina ya mkono na daraja zake katika mas-alah ya sadaka ni nne:
(i) Wa juu kabisa ni mtoaji (ii) Unaojizuia kuchukua (iii) Unaochukua bila kuomba (iv) Unaoomba.
3. Anayejizuia kuomba kitu Allaah (سبحانه وتعالى) Humkidhia.

³ Al-Bukhaariy.

⁴ Al-Baqarah (2: 273).

4. Kujizuia kuomba ni kutawakali kwa Allaah (سبحانه وتعالى) katika masalah ya rizki na ni miongoni mwa sifa za Muumin [Al-Anfaal 8: 2, An-Nahl 16: 42, Al-'Ankabuut 29: 59, Ash-Shuwraa 42: 36, At-Twalaaq 65: 2-3].
5. Sadaka bora ni ile anayoitoa mtu katika mali yake baada ya kujitosheleza mwenyewe na ahli zake.
6. Uislamu umesisitiza kutoa sadaka kwa kuanzia kwa ahli kama ilivyotajwa ((...**anza kwa unayemlisha**)).

Hadiyth Ya 33

Kutaja Jina La Allaah Katika Chakula Na Kula Kilichoko Mbele Yako

عَنْ عُمَرَ بْنِ أَبِي سَلَمَةَ عَبْدُ اللَّهِ رَيْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: كُنْتُ غُلَامًا فِي حَجَرِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَكَانَتْ يَدِي تَطِيشُ فِي الصَّحْفَةِ، فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((يَا غُلَامُ سَمِّ اللَّهَ تَعَالَى، وَكُلْ بِيَمِينِكَ، وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ)) فَمَا زِلْتُ تِلْكَ طِعْمَتِي بَعْدُ. متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa 'Umar bin Abi Salamah, ambaye ni mwanakambo wa Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: Nilikuwa kijana mdogo chini ya ulezi wa Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم), na mkono wangu ulikuwa ukizungukazunguka katika sinia (ya chakula). Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) akaniambia: **((Ee kijana! Taja jina la Allaah Aliyetukuka, na kula kwa mkono wako wa kulia, na ule kilicho mbele yako))**. Basi huo ukawa ndio mtindo wangu wa kula baadaye."⁵

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Kuwajibika kuwafunza watoto kila aina ya tabia njema za Kiislamu na kuwatanabahisha makosa yao wanapoanza kuyatenda.
2. Miongoni mwa adabu za kuanza jambo lolote kama kula chakula ni kuanza kwa 'BismiLlaah' (Jina la Allaah سبحانه وتعالى), na kula kwa mkono wa kulia, na kula kilicho mbele ya sahani.
3. Ruhusa ya kula pamoja au pekee. Lakini Hadiyth inaashiria kula katika sahani moja ni bora zaidi, na bila shaka inaleta baraka katika chakula.

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ

⁵ Al-Bukhaariy na Muslim.

أَحْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَلَّتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ
جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا ﴿٦﴾

((Si vibaya kwa kipofu, wala si vibaya kwa kiguru, wala si vibaya kwa mgonjwa, wala kwenu nyinyi, mkila katika nyumba zenu, au nyumba za baba zenu, au nyumba za mama zenu, au nyumba za kaka zenu, au nyumba za dada zenu, au nyumba za 'ammi zenu, au nyumba za shangazi zenu, au nyumba za wajomba zenu, au nyumba za dada wa mama zenu, au za mliowashikia funguo zao, au rafiki yenu. Si vibaya kwenu mkila pamoja au mbali mbali)).⁶

4. Hima ya Maswahaba kufuata Sunnah, maamrishi na muongozo wa Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) tokea udogoni mwao.
5. Umuhimu wa kumfunza mtoto angali mdogo.
6. Kurekebisha kosa pale pale linapotokea kwa wakati wake munaasib na kwa upole.
7. Kutumia utaratibu na mfumo mzuri wa kumrekebisha mtu bila ya yeye kujihisi vibaya au kumfedhehesha. Hapa tunaona kuwa tatizo la mtoto lilikuwa ni mkono kuzungukazunguka katika sahani, lakini hilo lilitajwa mwisho na Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم).
8. Kuwa makini katika kurekebisha jambo na kujali hisia za mtu japo za mtoto mdogo.
9. Maswahaba walikuwa makini katika kuyafikisha waliyopewa, kufundishwa na kunasihwa na Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم), kwani walifahamu kuwa hayo hayakuwa yao pekee yao bali ni kwa Ummah wote.
10. Hadiyith inatupatia fundisho kujuzu kwa mwanamme kuwalea watoto wa mke wake aliyezaa na mume mwengine.
11. Mwanamme anayelea watoto wa kambo anatakiwa awalee kwa njia nzuri kama watoto wake wa kidamu.

---

⁶ An-Nuwr (24: 61).

Hadiyth Ya 34 Kuswali Wakati Wake, Kuwafanyia Wema Wazazi, na Kufanya Jihaad

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ (رضي الله عنه) قَالَ: سَأَلْتُ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: أَيُّ الْعَمَلِ أَحَبُّ إِلَى اللَّهِ؟ قَالَ: ((الصَّلَاةُ عَلَى وَفْتِهَا)) قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: ((تُحِبُّ بِرَّ الْوَالِدَيْنِ)) قَالَ: ثُمَّ أَيٌّ؟ قَالَ: ((الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaah bin Mas'ud (رضي الله عنه) ambaye amesema: Nilimuuliza Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم): 'amali gani inayopendeza zaidi kwa Allaah? Akasema: ((Swalaah kwa wakati wake)). Akasema: Kisha ipi? Akasema: ((Kisha kuwafanyia wema wazazi wawili)). Akasema: Kisha ipi? Akasema: ((Kufanya Jihaad katika Njia ya Allaah)).⁷

Mafunzo Na Hidaaya:

1. 'Amali zinatofuatiana kwa daraja, kwa maana kuwa nyinginezo zina thawabu zaidi ya nyingine.
2. Hima kubwa ya Maswahaba kupenda kujifunza mambo ya Dini yao, kwani walikuwa wakimuuliza Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) kila jambo wasilolijua.
3. Tabia njema ya Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) na upole wake wa kuvumilia maswali kadhaa ya Maswahaba zake akiwajibu bila ya kuchoka.
4. Kuswali kwa wakati ni 'amali bora kabisa kwa Allaah na ni amrisha katika Qur-aan.

﴿إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا مَوْقُوتًا﴾

((Hakika Swalaah kwa Waislamu ni fardhi iliyowekewa nyakati makhsusi)).⁸

⁷ Al-Bukhaariy na Muslim.

⁸ An-Nisaa (4: 103).

5. Uislamu unahimiza kuwafanyia wema wazazi wawili. [Al-Israa: 23-24, Al-Baqara: 83, An-Nisaa 4: 36, Al-An'aam 6: 151, Al-'Ankabuut 29: 8, Luqmaan 31: 14].

﴿ وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَنًا ۚ إِنَّمَا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا ۚ وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا ۚ ﴾

((Na Mola wako Amehukumu kwamba msimuabudu yeyote ila Yeye tu. Na [Ameamrisha] kuwafanyia wema [mkubwa] wazazi. Kama mmoja wao akifikia uzee [naye yuko] pamoja nawe, au wote wawili, basi usiwaambie hata ah! Wala usiwakemee. Na useme nao kwa msemu wa heshima [kabisa])). ((Na uwainamishie bawa la unyenyekevu kwa [kwa njia ya kuwaonea] huruma. Na useme: Mola wangu! Warehemu kama walivyonilea katika utoto)).⁹

6. Kuwafanyia wema wazazi ina thawabu zaidi kuliko kufanya Jihaad katika njia ya Allaah. [Hadiyth: 'Abdullaah bin 'Amr Al-'Aasw (رضي الله عنه) alisimulia: Mtu mmoja alimkabili Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) akamwambia: Nitakubai juu ya Hijra na kupigana Jihaad katika njia ya Allaah nikitafuta ujira kutoka kwa Allaah. Akamuuliza: **((Je katika wazazi wako yuko aliye hai?))** Akajibu: Ndio, wote wako hai. Akamuuliza: **((Unatafuta ujira kutoka kwa Allaah?))** Akajibu: Ndio. Akamwamiba: **((Rudi kwa wazazi wako na uwafanyie wema))**].¹⁰
7. Kufanya Jihaad katika njia ya Allaah ni mojawapo wa 'amali kipenzi kwa Allaah (سبحانه وتعالى).
8. Mwanafunzi anatakiwa amuulize maswali mwalimu wake ambayo yatamsaidia katika dunia na Aakhirah yake.
9. Mwanafunzi anapaswa awe na adabu nzuri kwa mwalimu wake wala asitoke katika nidhamu hiyo ya Kiislamu.

⁹ Al-Israa (17: 22-23).

¹⁰ Al-Bukhaariy na Muslim.

Hadiyth Ya 35 Katika Starehe Bora Kabisa Ya Dunia Ni Mke Mwema

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو بْنِ الْعَاصِ (رضي الله عنهما) أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((الدُّنْيَا مَتَاعٌ، وَخَيْرُ مَتَاعِ الدُّنْيَا الْمَرْأَةُ الصَّالِحَةُ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa 'Abdullaah bin 'Amr bin Al-'Aasw (رضي الله عنهما) kwamba Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Dunia ni starehe, na bora ya starehe zake ni mke mwema**)).¹¹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Umuhimu wa kuchagua mke mwema, mwenye taqwa. [Rejea Hadiyth namba 40].
2. Sababu mojawapo ya furaha ya dunia na Aakhirah ni kuwa na mke mwema, mwenye taqwa.
3. Fadhila za mwanamke mwema mwenye taqwa kufananishwa na starehe.

﴿زَيْنَ النَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالْأَنْعَمِ وَالْحَرْثِ﴾ ذَلِكَ مَتَعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الْمَقَابِلِ ﴿١١﴾

((Watu wametiwa huba ya kupenda wanawake na watoto na mirundi ya dhahabu na fedha, na farasi wanaotunzwa vizuri, na wanyama na mashamba. Na hayo [matumizi ambayo] ni starehe ya dunia, na kwa Allaah ndiko kwenye marejeo mazuri))¹²

4. Wema na taqwa ni miongoni mwa sifa njema anazopasa mwanamke wa Kiislamu kumiliki. [At-Tahriym 66: 11-12].
5. Mume anayeruzukiwa mke mwema ni neema kwake. Inampasa ailinde neema kwa kukaa naye vyema na kuwa na huruma naye, mapenzi ili apate kudiriki starehe za dunia na Aakhirah. [Ar-Ruwm 30: 21, An-Nuwr 24: 26].

¹¹ Muslim.

¹² Aal-'Imraan (3: 14).

Hadiyth Ya 36

Hana Iymaan Na Hatoingia Peponi Mwenye Kuntendea Jirani Shari

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((وَاللَّهِ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ، وَاللَّهُ لَا يُؤْمِنُ!)) قِيلَ: مَنْ يَا رَسُولَ اللَّهِ؟ قَالَ: الَّذِي لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ)) متفق عليه، وَفِي رِوَايَةٍ: ((لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ لَا يَأْمَنُ جَارُهُ بَوَائِقِهِ)) مسلم

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى) amesema: ((**Wa-Allaahi hakuamini** (hana Iymaan). **Wa-Allaahi hakuamini, Wallaahi hakuamini!**)) Akaulizwa: Nani ee Mjumbe wa Allaah? Akasema: ((**Ambaye jirani yake hasalimiki na shari zake**))¹³. Na katika riwaaya nyengine: ((**Hatoingia Peponi ambaye jirani yake hasalimiki na shari zake**)).¹⁴

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Uislamu unasisitiza kuntendea wema jirani. Umuhimu wake hadi kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) ameapa kwa Allaah! Na Hadiyth: ((**Jibriyl hakuacha kuniusia jirani mpaka nikadhani kuwa atamrithisha** [mali yangu])).¹⁵
2. Mojawapo wa uthibitisho wa Iymaan ya Muumin ni kutomuudhi jirani.
3. Kumfanyia wema jirani ni sababu mojawapo ya kuingia Peponi, na kinyume chake ni kuingia motoni.
4. Muislamu anatakiwa ajiepushe na sifa mbaya ya kuudhi mtu na awe mwenye tabia njema na mwenye kulinda haki za watu.
5. Jirani ni aliye ubavuni, mtaani au hata aliye mbali.

¹³ Al-Bukhaariy na Muslim.

¹⁴ Muslim.

¹⁵ Al-Bukhaariy na Muslim.

﴿وَأَعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا ۚ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ
وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنُبِ﴾

((Na mwabuduni Allaah wala msimshirikishe na chochote. Na wafanyieni ihsani wazazi wawili, na jamaa na mayatima na masikini na jirani wa karibu na jirani wa mbali, na rafiki wa ubavuni [mwenu]))).¹⁶

6. Uislamu haukubagua kufanya wema hata kwa jirani asiye Muislamu. [Al-Mumtahinah 60: 8-9].
7. Kumfanyia wema jirani na kutomuudhi ni katika Iymaan. Na Hadiyth: **((Mwenye kumuamini Allaah na Siku ya Mwisho, basi asimuudhi jirani yake))**¹⁷ Na, **((Mwenye kumuamini Allaah na Siku ya Mwisho, amfanyie wema jirani yake))**.¹⁸

---

¹⁶ An-Nisaa (4: 36).

¹⁷ Al-Bukhaariy, Muslim, Abu Daawuud na at-Tirmidhiy.

¹⁸ Al-Bukhaariy na Muslim.

Hadiyth Ya 37
Mwenye Iymaan Kweli Amkirimu Mgeni, Na Aseme Ya Kheri Au
Anyamaze

عَنْ أَبِي شُرَيْحٍ الْخُزَاعِيِّ (رضي الله عنه) أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَلْيُحْسِنِ إِلَى جَارِهِ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ، وَمَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَسْكُتْ)) مسلم وروى البخاري بعضه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Shurayh Al-Khuzaa'iiyy (رضي الله عنه) kwamba
Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Anayemwamini Allaah na Siku ya
Mwisho, basi amfanyie wema jirani yake, na anayemwamini Allaah na
Siku ya Mwisho, basi amkirimu mgeni wake, na anayemwamini Allaah na
Siku ya Mwisho, basi azungumze kheri au anyamaze**)).¹⁹

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Kumkirimu mgeni na kutokusema maovu ni mojawapo wa uthibitisho wa kumwamini Allaah (سبحانه وتعالى) na Siku ya Mwisho. [Rejea Hadiyth namba 36].
2. Ukarimu ni miongoni mwa tabia njema za Muumin na sababu ya kuingia Peponi.
3. Umuhimu wa kuchunga na kuzuia ulimi usiseme maneno ya upuuzi, kwani kila linalotamkwa linaandikwa na litaulizwa [Al-Israa 17: 36]. Na huenda ukampeleka mtu motoni.

﴿إِذْ يَتَلَقَّى الْمُتَلَقِّيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَعِيدٌ﴾ ﴿مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا

لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ﴾

((**Wanapopokea wapokeaji wawili; [Malaika] anayekaa kuliani na
[anayekaa] kushotoni**)). ((**Hatamki kauli yoyote isipokuwa karibu
yake yuko mngojeaji tayari [kurekodi]**)).²⁰

---

¹⁹ Muslim na amepokea Al-Bukhaariy baadhi yake.

²⁰ Qaaf (50: 17-18).

[Hadiyth: ((**Kwa hakika mja atazungumza neno ambalo halizingatii [kuwa ni la kheri au la shari] ateleze nalo motoni umbali zaidi ya umbali ulioko baina ya Mashariki na Magharibi**)).²¹

4. Ulimi unaonena maovu unasababisha kila aina ya shari, kwa mgeni, jirani na jamii nzima kwa ujumla. Na Allaah (سبحانه وتعالى) Anaamrisha kusema na watu yaliyo mema: ((**Na semeni na watu kwa mema**)).²²
5. Inapendekeza kukaa kimya panapokuwa hakuna faida ya kusema jambo, na hiyo ni sifa mojawapo miongoni mwa sifa zitakazompatia Muislamu Pepo ya Al-Firdaws. [Al-Furqaan 25: 72, Al-Muuminuun 23: 3].

---

²¹ Al-Bukhaariy na Muslim.

²² Al-Baqarah (2: 83).

Hadiyih Ya 38

Allaah Anamuunga Anayeunga Kizazi Na Anamkata Anayekata Kizazi

عَنْ عَائِشَةَ (رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا) قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: ((الرَّحْمُ مُعَلَّقَةٌ بِالْعَرْشِ، تَقُولُ مَنْ وَصَلَنِي وَصَلَهُ اللَّهُ وَمَنْ قَطَعَنِي قَطَعَهُ اللَّهُ)) (متفق عليه)

Imepokelewa kutoka kwa 'Aaishah (رضي الله عنها) amesema: Mtume wa Allaah (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Uterasi [fuko la uzazi] limetundikwa katika 'Arshi, linasema: Anayeniunga Allaah Atamuunga, na anayenikata Allaah Atamkata**)).²³

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Jina la Allaah (سبحانه وتعالى) Ar-Rahmaan linahusiana na 'rahm' fuko la uzazi.
2. Allaah (سبحانه وتعالى) Amesisitiza sana kuunga kizazi kinachohusiana kwa damu. [Ar-Ra'ad 13: 21].
3. Mwenye kutaka radhi za Allaah (سبحانه وتعالى), basi aunge kizazi.
4. Hatari ya kukata kizazi (undugu na ujamaa wa uhusiano wa damu) ni kukatwa na kulaaniwa na Allaah (سبحانه وتعالى). [Al-Baqarah 2: 27, Ar-Ra'd 13: 25].

﴿ فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ ﴾ أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَرَهُمْ ﴿٢٢﴾

((Je, ndiyo yanayotarajiwa kwenu kufisidi katika ardhi na kuwakata jamaa zenu wakati mkipata ukubwa?)) ((Hao ndio Allaah Aliowalaani, Akawatia uziwi na kuyapofoa macho yao)).²⁴

²³ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁴ Muhammad (47: 22-23).

5. Kukata uzazi (undugu na ujamaa wa uhusiano wa damu), ni miongoni mwa dhambi kubwa kwa vile zinasababisha mtu kupata laana ya Allaah (سبحانه وتعالى).
6. Mwenye kukata kizazi (undugu na ujamaa wa uhusiano wa damu), haingii Peponi kutokana na kauli ya Mtume صلى الله عليه وآله وسلم **((Haingii Peponi mwenye kukata udugu))**.²⁵

---

²⁵ Al-Bukhaariy na Muslim.

Hadiyth Ya 39 Tofauti Ya Kuandamana Na Rafiki Mwema Na Muovu

عَنْ أَبِي مُوسَى الْأَشْعَرِيِّ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((إِنَّمَا مَثَلُ الْجَلِيسِ الصَّالِحِ وَالسَّوِّءِ كَحَامِلِ الْمِسْكِ وَنَافِخِ الْكِيرِ. فَحَامِلُ الْمِسْكِ إِمَّا أَنْ يُحْدِثَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَبْتَاعَ مِنْهُ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا طَيِّبَةً. وَنَافِخُ الْكِيرِ إِمَّا أَنْ يُحْرِقَ ثِيَابَكَ، وَإِمَّا أَنْ تَجِدَ مِنْهُ رِيحًا مُنْتَنَةً)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Muwsaa Al-Ash-'ariyyi (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amesema: ((**Hakika mfano wa jalisi [rafiki] mwema na jalisi mbaya, ni kama mfano wa mbebaji miski na [mfua chuma] anayevuvia kipulizo. Mbebaji miski, ima atakupa, au utanunua kutoka kwake, au utapata harufu nzuri kwake. Na anayepuliza kipulizo, ima atachoma nguo zako, au utapata harufu mbaya kutoka kwake**)).²⁶

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Umuhimu wa kuandamana na rafiki mwema, na tahadharisho la kuandamana na rafiki muovu.
2. Rafiki mwema ndiye mwenye kunufaisha ki-Dini na dunia, ama rafiki muovu ni mwenye kukhasirisha duniani na Aakhirah.

﴿وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَلَيْتَنِي أَخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا﴾ ﴿يَوَيْلَ لِي لَيْتَنِي لَمْ أَخَذْ فَلَانًا خَلِيلًا﴾ ﴿لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلْإِنْسَانِ خَذُولًا﴾

((**Na siku [hiyo ya Qiyaamah] dhalimu atajiuma mikono yake [vidole vyake kwa majuto] na huku akisema: Laiti ningalishika njia [ya haki nikawa] pamoja na Mtume!**)) ((**Ee ole wangu! [adhabu yangu!] Laiti nisingalimfanya fulani kuwa rafiki**)) ((**Amenipoteza nikaacha mawaidha baada ya kunijia. Na shaytaan daima ni mwenye kuhadaa**)).²⁷

²⁶ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁷ Al-Furqaan (25: 27-29).

3. Rafiki mwema anamuathiri anayeandamana naye kwa tabia zake njema, na rafiki muovu pia anamuathiri anayeandamana naye kwa tabia zake mbovu.
4. Mtume (صلى الله عليه وآله وسلم) amefananisha harufu nzuri na mbaya kama tabia ambayo inamfikia haraka mtu puani kuisikia. Hivyo basi, haraka mno mtu anaweza kuathirika kwa tabia za mwenziwe njema au mbovu.
5. Hakuna atakayemfaa mwenziwe Siku ya Qiyaamah kwa lolote, si rafiki mwema seuze rafiki muovu. [Ghaafir 40: 18, Al-Haaqah 69: 35, Al-Ma'aarij 70: 10].

Hadiyih Ya 40

Sifa Nne Za Kuchagua Mke Mali, Nasaba, Uzuri Na Dini

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ (رضي الله عنه) عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: ((تُنْكَحُ الْمَرْأَةُ لِأَرْبَعٍ: لِمَالِهَا، وَلِحَسَبِهَا، وَجَمَالِهَا، وَلِدِينِهَا. فَاظْفَرْ بِذَاتِ الدِّينِ تَرِبْتُ يَدَاكَ)) متفق عليه

Imepokelewa kutoka kwa Abu Hurayrah (رضي الله عنه) kwamba Mtume (صلى) amesema: ((**Mwanamke huolewa kwa sababu nne; Kwa mali yake, nasaba yake [ukoo], uzuri wake na Dini yake. Tafuta mwenye Dini uwe salama**)).²⁸ (yaani usiharibikiwe katika maisha yako).

Mafunzo Na Hidaaya:

1. Uislamu umetoa uongofu katika kila jambo hata katika kutafuta mke mwema.
2. Kupata mke mwenye Dini ni sababu ya mume kupata utulivu katika maisha ya ndoa, kwani mke mwenye Dini atafuata shari'ah za Dini yake na atajitahadharisha kutokutoka nje ya mipaka. [An-Nisaa 4: 34]. Allaah Alionya hivyo kuhusu wake zake Mtume:

﴿عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَ مِْسَامَتٍ مُّؤْمِنَةٍ قَلِيلٌ مَّا تَحْسَبُ﴾

عَبْدَاتٍ سَيِّحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا ﴿٥٠﴾

(([Mtume] **Akikupeni talaka, Mola wake Atampa badala yenu, wake wengine walio bora kuliko nyinyi; wanaofuata nguzo za Kiislamu, wanaoamini nguzo za Ilymaan, watiifu, watubiao wanapokosa, wafanyao 'Ibaadah, wafanyao mambo mengi ya kheri, waliopata kuolewa na wasiopata kuolewa**)).²⁹

3. Mke mwenye Dini ni mwenye kumnufaisha mumewe katika kushirikiana kwa kila upande wa maisha yao, ikiwa ni wakati wa furaha na shida, malezi ya watoto, kuhifadhi mali yake, siri yake, nayo ni furaha kamili kwa familia yote [Hadiyih: ((**Je, siwaambii hazina bora aliyonayo mwanamme? Ni mke mwema [mchaji Allaah]; ambapo anapomuangalia, anamfurahisha, na**

²⁸ Al-Bukhaariy na Muslim.

²⁹ At-Tahriym (66: 5).

anapomuambia chochote, anamtii na anapokuwa hayupo nyumbani, anatizama [mke] maslahi ya mumewe)).³⁰

4. Mke mwenye Dini ni sababu mojawapo ya kuidumisha ndoa.
5. Mke mwema mwenye taqwa ni sababu mojawapo ya kupata mafanikio ya duniani na Aakhirah.
6. Katika uchaguzi wa mume au mke, Dini inatakiwa ipatiwe kipaumbele.

---

³⁰ Abu Daawuud.